

 SINTEF SINTEF Fiskeri og havbruk AS Internasjonale prosjekter og rådgivning Postadresse: 7465 Trondheim Besøksadresse: SINTEF Sealab Brattørkaia 17C Telefon: 4000 5350 Telefaks: 932 70 701 E-post: fish@sintef.no Internet: www.sintef.no Foretaksregisteret: NO 980 478 270 MVA		NOTAT					
		GJELDER Klimaregnskap for fiskeri- og havbruksnæringen - videreføring		BEHANDLING	UTTALELSE	ORIENTERING	ETTER AVTALE
ARKIVKODE GRADERING Åpen		GÅR TIL Erling Holmeset Jon Arne Grøttum		X			
ELEKTRONISK ARKIVKODE Notat_miljøregnskap_videreføring_010310.doc				X			
PROSJEKTNR. 860179	DATO 2010-03-01	SAKSBEARBEIDER/FORFATTER Friederike Ziegler (SIK), Erik Skontorp Hognes, Ulf Winther		ANTALL SIDER 4			

Arbeidet med å utarbeide miljøregnskap for fiskeri- og havbruksnæringen er finansiert av FHF, mens FHL og Norges Fiskarlag har ledet det praktiske arbeidet på vegne av næringen. To rapporter er utarbeidet så langt:

(1) Olaussen, J.O., Utne I.B., Ellingsen, H., Aanondsen S.A., 2008. Forprosjekt - Miljøregnskap for fiskeri- og havbruksnæringen i Norge. SINTEF rapport SFH80 A086002.

(2) Winther, Ulf, Harald Ellingsen, Friederike Ziegler, Erik Skontorp Hognes, Andreas Emanuelsson, Veronica Sund. 2009. Carbon footprint and energy use of Norwegian Seafood Products. SINTEF report SFH80 A096068.

Så langt er arbeidet konsentrert om å klargjøre grunnlaget for å utarbeide miljøregnskap for næringen (rapport (1) over) og å utarbeide et klimaregnskap for utvalgte viktige produkter som fiskeri- og havbruksnæringen eksporterer (rapport (2) over).

Dette notatet oppsummerer innspill som er kommet til videreføring av arbeidet med miljøregnskap for fiskeri- og havbruksnæringen. Innspillene er kommet fram i dialog med styrings- og referansegruppen for prosjektet, på møtet i desember 2009 der rapporten (2) ble lagt fram, på en workshop i Trondheim i januar 2010 og i andre møter med aktuelle aktører.

Notatet er utarbeidet i samarbeid mellom SINTEF Fiskeri og havbruk og Institutet för livsmedel och biovetenskap (SIK).

Formål

Det er et økende fokus nasjonalt og internasjonalt fra forbrukergrupper, matvarekjeder, miljøvernorganisasjoner og myndigheter om å dokumentere at all virksomhet, også matproduksjon, foregår i henhold til prinsipper om bærekraft. Det blir derfor stadig viktigere å dokumentere i hvilken grad fiskeri- og havbruksnæringen påvirker miljøet.

Formålet med det videre arbeidet med miljøregnskap:

- Arbeide mot dokumentasjon av fiskeri- og havbruksnæringens samlede miljøpåvirkning
- Utarbeide miljøregnskap for parametere som er samfunnsmessig viktige og identifisere forbedringspotensial
- Gjennomføre dokumentasjon og beregninger etter vitenskaplig anerkjente prinsipper

Trender

Markedet, offentlig opinion, politikere og forvaltning etterspør i større og større grad dokumentasjon på hvordan et produkt påvirker miljøet og etterspør produkter som er miljøvennlige eller bærekraftige. En lang rekke miljøparametere inngår i begrepene miljøvennlig og bærekraftig og det er til dels stort sprik i hva ulike matvarekjeder og miljømerker legger i begrepene.

I stor grad etterspør markedet 1) at den fisken man kan kjøpe er lovlig, sikkert og bærekraftig fanget og produsert, 2) å få mer informasjon om hvordan, når og hvor fisken er faget og produsert, 3) matvarekjeder etterspør ”sustainable seafood”, både miljømerket og gjerne også klimamerket. 4) konsumentene etterspør enkle valg i fiskedisken, valg som kan gjøres uten å være ekstremt kunnskapsrik eller å bli tvunget til å velge mellom ulike miljøkategorier (f.eks bærekraftig fiske og klimapåvirkning).

Miljømerking av produkt ser ut til å bli en foretrukket måte å kommunisere miljøprestasjon på og trenden går mot at et helhetlig utvalg av miljøparametere bør inngå og at miljøpåvirkningen bør studeres i et livsløpsperspektiv.

Innspillene til videre arbeid med miljøregnskap

Vi har valgt å dele inn innspillene til videre arbeidsoppgaver i et kortsiktig praktisk perspektiv og et mer langsiktig perspektiv.

Kortsiktig praktisk perspektiv

Temaer med hovedfokus på klima (CO2 og energi). Dette er tema der det er relativt enkelt å få frem gode data da metodikken er utviklet og miljøpåvirkningen følger hele verdikjeden (ikke prioritert rekkefølge).

1. Gi næringsaktører verktøy for å regne på egen klimapåvirkning og gjøre data fra arbeidet som er gjennomført så langt tilgjengelig gjennom f. eks. EcoInvent eller en egen database.
2. Pilotprosjekt der sporingsteknologi benyttes til å automatisere datainnsamling til livssyklusanalyser (LCA).
3. Optimalisering av laksefôr med klimapåvirkning som parameter.
4. Beregne klimaeffektene av ulike forvaltningsstrategier innen fiskeriene: For eksempel kvoteallokering (mht. tid, sted, redskap, fartøygrupper), mottasstruktur og foredlingsindustriens struktur sin virkning på CO2-utslipp og energiforbruk.

5. Beregne klimaeffektene av ulike forvaltningsstrategier innen havbruk: For eksempel oppdeling i smittesoner sin virkning på CO₂-utslipp og energiforbruk. (Her kan flere forhold enn smittesoner inkluderes).
6. Delta i utviklingen av standard for klimasporing av sjømatprodukt.
7. Casestudier av norsk lakseoppdrett sin klimapåvirkning med høyere oppløsning (f.eks på regionalt nivå).
8. Utarbeide klimaregnskap for flere produkter fra fiskeri- og havbruksnæringen.
9. Utarbeide klimaregnskap for konkurrerende fiskeprodukter fra andre land.
10. Sammenligne klimaregnskap i 1990 (ved etableringen av Kyoto protokollen) med klimaregnskap i 2010 og videre sett opp et fremtidsscenario for 2020.

Temaer med hovedfokus på andre miljøparametere enn klima. Dette er også parametere der det er relativt enkelt å få frem gode data da metodikken er utviklet, dette er f.eks (ikke prioritert rekkefølge).

- Næringsalter – potensial for eutrofiering
- Ozonreduserende potensial
- Forsuringspotensial (SO₂, NO_x)
- Utslipp av potensielle miljøgifter (lusemiddel, ulike kjemikalier, medisin, impregneringsmidler)
- Arealbruk

Disse kan benyttes på de 22 produktene som vi har arbeidet med i rapport (2) over. Eller de kan benyttes på flere av problemstillingene 1-10 som er presentert foran.

Det vil være spesielt viktig å inkludere denne typen parametere dersom man ønsker å utvikle et mer helhetlig miljøregnskap for fiskeri- og havbruksnæringen.

Mer langsiktig, noe mer grunnleggende perspektiv

Dette vil være arbeid som vil kreve mer grunnleggende arbeid. I forprosjektet (rapport (1) over) ble følgende vurdering gitt:

”Resultatene fra en miljøanalyse bør ha relevans utover å dokumentere nå-situasjonen i næringen. Jevnlige evalueringer av viktige aspekter i næringen bør gjennomføres for å kunne dokumentere effekter av tiltak og danne et bedre grunnlag for å vurdere hvilke områder prestasjonen er bra, og eventuelt på hvilke områder det bør gjøres ytterligere tiltak.

Jevnlige oppdateringer innebærer ikke at det bør gjøres en full LCA analyse hver gang, men at man bruker indikatorer som måles regelmessig, for eksempel hvert år eller hvert annet år. Disse indikatorene kan baseres direkte på arbeidet gjennomført i fase 2.

Fordelen med indikatorer, i tillegg til det rent informative, er at det muliggjør en proaktiv tilnærming til miljøarbeid. Trender i næringen visualiseres slik at miljøproblemer kan forebygges eller håndteres før de blir for alvorlige. Samtidig gir aktiv bruk av indikatorer et solid markedsmessig bevis for at næringen tar miljøansvar på alvor, slik som for eksempel Tesco i sin rapport. Andre bransjer som bruker indikatorer jevnlig er for

eksempel oljebransjen med risikonivåprosjektet (RNNS) innenfor helse, miljø og sikkerhet (Petroleumstilsynet, 2007).

I denne fasen vil det også være nyttig å gjennomføre ulike former for følsomhetsanalyser for å avdekke i hvor stor grad ulike miljøeffekter kan påvirkes gjennom forskjellige tiltak. Scenarieanalyser, hvor en tenkt eller mulig utvikling analyseres, kan også være av interesse for å gi grunnlag for tiltak av ulik art.

I denne fasen vil det også være behov for utvikle verktøy og metodikk, ikke minst med sikte på å kunne tilby næringen et egnet verktøy for selv å kunne gjøre repeterbare analyser av situasjonen innen egen virksomhet og effekter av egne tiltak.

Relevant metodikk: Indikatorer og utvikling av ny metodikk/tilpasning av eksisterende metodikk.”

Mulige temaer for et mer langsiktig arbeid med miljøregnskap. Disse vil måtte utvikles ytterligere, f.eks i et forprosjekt før det settes i gang arbeid. Blant annet bør det gjøres en mer grundig gjennomgang av hvilke indikatorer parametere som bør inkluderes.:

- Utvikle indikatorer som kan benyttes til jamnlig oppdatering av miljøprestasjon.
- Utvikle metodikk for miljøparametere som det så langt ikke er utviklet metodikk for, innen fiskeriene f.eks biologiske effekter av fiske:
 - Bifangst
 - Effekt på bunnen
- Utvikle metodikk for miljøparametere som det så langt ikke er utviklet metodikk for, innen havbruk f.eks biologiske effekter av oppdrettsfasen:
 - Rømming
 - Lakselus
 - Sykdom